

Archief/Verslagen

- Excursie Tetjehorn, 18 april 2009
- Avond over marterachtigen groot succes
- Ganzen en Roofvogel Excursie Rond het Schildmeer
- De toverwereld van het Kolhamse paddestoelenbos
- Nominatie en een tweede plaats voor de WERKGROEP NLD bij de Tine Clevering Meijer Prijs 2008.
- Vroege vogelexcursie baggerputten, 22-04-2008
- Excursie Tetjehorn, 29-03-2008
- Een avond over 'Kaantjes en Raandjes'
- nachtvlinder excursie, baggerputten op 22-06-2007
- Vleermuisexcursie, 20 juni 2006
- Excursie Westerbroekstermadepolder, donderdag 18 mei
- Vroege vogelexcursie zaterdag 22 april
- Excursieverslag noordoever Schildmeer (Tetjehorn) 16 april
- Avond met Ben Koks en de Grauwe Kiekendief, 10.02.2006
- Paddestoel - Excursie Westerbroek, 29.10.2005
- De zwembadplas van Harkstede gered
- Nu al vijftig Heikikkers in de Harksteder Broeklanden: probleem voor Meerstad?
- Opzienbarende paddestoelenvondsten in Sparrenbos van Kolham
- Vanuit de Landinrichtingscommissie Midden Groningen: Natuurontwikkeling,. daar doen we het voor
- ONTWIKKELINGEN IN DUURSWOLD - Alle beetjes helpen. Verstoring en maairegime rond Haansvaart
- uittreksels uit: "LAND EN WATER" van Kees Hartenhof
- Excursie 21.05.05: Van de Baggerputten naar het Slochterbos
- Excursie 09.02.05:Ganzen en roofvogelexcursie rond het Schildmeer
- Ganzen in Nederland, Groningen en rond het Schildmeer
- Geschiedenis & toekomst van waterwegen in Duurswold
- Excursie 27.11.04: Nieuwe natuurinrichting in Woudbloem: Scald ae, Scaldmeer een oeverwaluwand, een vistrap en nog veel meer
- Wel en wee in 10 jaar NLD

Excursie Tetjehorn, 18 april 2009

Het was een zonnige ochtend, met nog wel een frisse wind. Hoe dan ook, 21 excursiegangers hadden zich naar buiten laten lokken (18 volwassenen en drie kinderen). De deskundige leiding bestond deze keer uit Henk de Boer en Jan Glas.

Na de inleiding van Jan Glas, die ons e.e.a. vertelde over de geschiedenis en de huidige status van het gebied, dat sinds 2002 als natuurgebied is ingericht, gingen we in twee groepen het gebied in. De excursieleiders hadden elk een telescoop bij zich, die gebruikt kon worden om de wat verderop zittende vogels toch wat nauwkeuriger te bekijken. In de inleiding werd al verteld dat de laatste inventarisatie 54 soorten had opgeleverd, en een ieder deed zijn best om hiervan zoveel mogelijk te spotten.

Direct in het begin zagen we al kluten, diverse soorten eenden en ganzen in en om het water. Boven het riet zweefde een bruine kiekendief. Ook de weidevogels waren ruim vertegenwoordigd: kievit, scholekster, kemphaan, tureluur, grutto ...

De roerdomp liet zich regelmatig horen, voor enkele deelnemers voor het eerst, en het fraaie geluid maakte de nodige indruk. Toen een paartje roerdampen zich halverwege de excursie ook nog es in vlucht liet zien (wat zelden voorkomt), was de opwindingsgroot. Ze maakten een mooi rondje om vervolgens weer neer te strijken in het riet.

In de rietkragen gingen we op zoek naar de wat kleinere soorten en hoorden en zagen rietgors, rietzanger, kleine karekiet en snor. Daarnaast waren er in de omringende bomen ook nog o.a. kraai, fitis, graspieper te zien of te horen. Het totaal aantal soorten voor deze keer kwam op 35.

Na ruim twee uur keerde een ieder weer tevreden huiswaarts. Walter de Boer heeft de fotos van de excursie op internet gezet. Ze kunnen hier bekeken worden. Dank je wel, namens de NLD

Soortenlijst

Bergeend	Tafeleend	Slobeend	Krakeend	Wilde eend
Kuifeend	Smient	Zomertaling	Meerkoet	Fuut
Brandgans	Grauwe gans	Nijlgans	Knobbelzwaan	Blauwe reiger
Bruine kiekendief	Blauwe kiekendief (vr.)	Buizerd	Aalscholver	Roerdomp
Kluut	Grutto	Scholekster	Kievit	Tureluur
Kemphaan (vr.)	Kleine karekiet	Rietgors	Rietzanger	Snor
Winterkoning	Graspieper	Fitis	Witte kwikstaart	Zwarte kraai

Avond over marterachtigen groot succes

We zien ze zelden, en misschien is dat de reden dat marterachtigen ons fascineren. Die fascinatie bleek uit de opkomst van ruim vijftig aandachtige toehoorders, 6 februari in Tonegido, en het enthousiasme waarmee boswachter Aaldrik Pot over zijn onderzoek van de afgelopen jaren aan vooral boom- en steenmarter vertelde.

Hoe die soorten te onderscheiden? Als je in de gelegenheid bent te goed in het (camera)vizier te krijgen (of dood in handen), dan is het niet zo moeilijk: de steenmarter heeft een lichte ondervacht en een roomwitte bef; de boommarter

een wat donkerder ondervacht en een geel-oranje bef. Als we ze al zien dan is het vaak in het donker, in een flits, en dan wordt het lastig, want qua grootte is er heel wat overlap. Veel onderzoek berust op analyse van sporen en uitwerpselen.

Des te opmerkelijker waren de vele prachtige foto's die Aaldrik kon presenteren (naast een wat heftig filmpje in de steenuilenkast). Boommarters zijn zeldzaam en beschermd, de schatting voor heel Nederland is 300 tot 400 exemplaren, hier in het Noorden beperkt tot de bosgebieden van Drenthe. Boommarters hebben grote territoria, gebruiken vaak holen in bomen maar huizen ook wel op of onder de grond. De aantallen steenmarters lopen inmiddels weer in de duizenden, vooral in de oostelijke helft van Nederland is er sprake van een opmars. Vaak delen deze eveneens wettelijk beschermde dieren onze erven, huizen en zelfs auto's. Het aanbieden van een alternatief onderkomen van bijvoorbeeld een afgedekte strobaal is dan de beste raad.

Voor uilen en roofvogelkasten is het aanbrengen van een extra buis voor de ingang een goede raad om plundering van legsels te voorkomen. De avond was veel te kort, Aaldrik had nauwelijks nog tijd om iets over onze andere marterachtigen, hermelijn, wezel, bunzing en das, te vertellen. Na afloop was er nog een geanimeerde discussie, en, naar het lijkt, voldoende animo voor een excursie door Aaldrik op 2 mei '09 "op zoek naar boommarters". De start is bij de werkschuur van Staatsbosbeheer in Veenhuizen. Opgave graag via Jan Glas (e-mail: [vice-voorzitter\(at\)werkgroepnl.nl](mailto:vice-voorzitter(at)werkgroepnl.nl))

mpg

Ganzen en Roofvogel Excursie Rond het Schildmeer

Op 03 januari 2009, om 9.00 uur was het verzamelen bij de bosrand aan de Kappershuttenweg te Hellum. Het nieuwe jaar was amper begonnen hetgeen misschien van invloed was op het aantal deelnemers, maar met z'n zevenen was het ook leuk. Het weer was goed, +2⁰C, helder en weinig wind.

Waar waren de ganzen, waar waren ze gebleven! Niet aan de zuidkant van het Schildmeer, we reden naar de zandafgraving aan de Damsterweg met wilde eenden en een paar nonnetjes en we hebben de Ransuilen in Steendam

bekeken, 9 stuks zaten er in de Hazelaar vlak aan de weg voor de brug.

Ook in Overschild geen gans te bekennen, dan maar doorrijden naar Woudbloem, waar ze moesten zitten volgens inlichtingen van andere vogelaars. Onderweg zagen we 12 Buizerds en vier Torenvalken. In Woudbloem was het raak, geen 50 000 (Rotganzen) zoals een week eerder in de

krant vermeld, maar rechts t/o de Goldbergweg veel Kol-, Brandganzen en enkele Wilde- en Knobbelzwanen met op de achtergrond nog Wulpen en een Blauwe Kiekendief. Uit een sloot vlogen drie Witgatjes en een Watersnip. Een Grote Gele Kwikstaart liet zich mooi bekijken aan de oever van de molenwijk. Vervolgens naar de Goldbergweg hier grote groepen Zwanen, bij telling hadden wij 139 Knobbelzwanen, 59 Wilde Zwanen, zes Kleine Zwanen en Kol-, Brand- en ook Grauwe ganzen. Vanonder een duiker kwamen drie Dodaars te voorschijn.

Er volgt nog een verrassing. Een bezoek aan één van de zomertarweveldjes (1/2 HA) voor winterakkervogels gelegen aan het Slochterdiep. Een project van Ben Koks. Mits op grotere schaal ingevoerd is dit een geweldige opsteker voor onze bedreigde akkervogels. Er foerageerden >100 geelgorzen, 41 holenduiven, groenlingen, barmsijsjes en rietgorzen Ook komt de Blauwe Kiekendief regelmatig langs. Het is toch altijd de moeite waard en om 12.00 uur keerde iedereen tevreden naar huis.

Jan Hoving

De toverwereld van het Kolhamse paddestoelenbos.

Mooi droog weer, en geen vorst in de weken vooraf, kortom alles zat mee voor een geslaagde paddenstoelenexcursie op 15 november. Achttien deelnemers, van jong tot oud, schaarden zich rond excursieleidster Inge Somhorst aan de Uiterdijk, vlakbij het Zwaneveldsgat. Inge vertelde over hoe zij vijf jaar geleden paddenstoelen vond in het Kolhamster sparrenbos die in Nederland bleken te ontbreken, uitgestorven zijn of uiterst zeldzaam. De paddenstoelen in dit dichte bos, dat in 1992 werd aangepoot, wijzen op een kalkhoudende bodem. Uitzonderlijk voor Nederlandse sparrenbossen bleek de zuurgraad vooral in het zuidelijk deel vrijwel neutraal, en dit deel ligt vlak naast de vroegere overslagplaats van het Woldjerspoor uit 1929. Daar werd Limburgse kalkmergel per trein aangevoerd en in de haven overgeladen en afgevoerd. Of daar die kalkrijkdom vandaan komt, of ligt het aan de basische en zandige ondergrond? De eerste etappe voerde in elk geval naar het herlegde emplacement van de Woldjerspoorweg.

Daar troffen we Judasoren aan, parasitaire zwammen die karakteristiek zijn voor vlierstruiken. Vlak daarnaast stond een Vliegenzwam, de bekende rood-met-witte-stippen paddenstoel die symbiotisch samenleeft met bomen als berk, eik, den, beuk en spar, van hen suikers krijgt en mineralen doorgeeft dankzij mycorrhiza's langs de bomenwortels. Naast parasitaire en symbiotische paddenstoelen in de derde belangrijke functionele groep die van de saprotrofen, die zorgen voor afbraak dierlijk maar vooral ook plantaardig materiaal, zoals

bijvoorbeeld de strooisellaag.

Nauwelijks in het sparrenbos, zagen we daar een bekende vertegenwoordiger van, de Parelstuifzwam, in duizenden exemplaren, en even later een kleiner aantal van al wat oudere Plooiervoetstuifzwammen. Het had iets sprookjesachtig, dat sparrenbos bij Kolham. Zoveel paddenstoelen, op de grond, op boomstronken, op de boomtakken. Grote, zoals nevelzwammen, en hele kleintjes, zoals se Sparrestinktaailing, of de prachtige Sneeuwwitte Mycena en Bundelmycena's die bij duizenden op de sparrentakken stonden. Gordijnzwammen als de kaneelkleurige, met haast oranje plaatjes, en de Geelplaatgordijnzwam. Champignons als de Schubbig boschampignon, en de geelgekleurde Slanke

anijshampignon. En dan natuurlijk een hoogtepunt, de Amandelslijmkoppen die het bos beroemd gemaakt hebben.

Ze stonden er in grote wat slordige "tovercirkels" zoals Inge ze samen met een jonge deelnemer maar noemden, want ze stonden om de bomen heen en niet in een echte heksenkring, uitgegroeid vanuit één mycelium. Even later zagen we de Harige vliëzswammen, korstzwammen die als een

witte band om de voet van sparrenbomen groeien. Op dood hout meerdere soorten houtzwammen, kaaszwammen en elfenbankje. Het werd al met al een lange, maar zeker niet complete soortenlijst.

Toen we het donkere sparrenbos uitliepen drongen weer tal van andere soorten zich op, zoals de Peenrode melkzwam, grote exemplaren van Eekhoortjesbrood, het Geweizwammetje, Witte oorzwammetjes en de Paarse schijnridder. Het is wondere schimmelwereld, zowel buiten maar vooral ook binnen het sparrenbos. Met dank aan Inge (zij is inmiddels medeauteur van al twee wetenschappelijke stukken over het bos, in het blad Coolia, 2004 & 2008). Bij navraag gaven de fysisch geografen Wim Klaassen en Jan Delvigne nog aan dat de haast basische en kalkrijke grondsamenstelling toch ook wel heel goed terug te voeren is op kalkrijk dekzand en moeraskalk vanuit kwelwater, als alternatieve verklaringen voor het verstoven mergkalk van het woldjerspoor.

mpg

Kolham, 15-11-2008

Amandelslijmkop	Geweizwammetje	Schubbige boschampignon
Asgrauwe kaaszwam	Grijze buisjeszwam	Slanke anijshampignon
Blauwe kaaszwam	Harige vliëzswam	Sneeuwwitte mycena
Botercollybia	Judasoor	Sparrestinktaailing
Bundelmycena	Kaneelkleurige gordijnzwam	Veldridder?
Draadsteelmycena	Kleine bruine gordijnzwam	Vliegenzwam
Dunne mycena	Nevelzwam	Witte oorzwammetje
Eekhoortjesbrood	Paarse schijnridder	Wolvoetgordijnzwam
Elfenbankje	Parelstuijzwam	Zwavelkopje
Gaffelhoortje?	Peenrode melkzwam	
Geelplaatgordijnzwam	Plooiervoetstuijzwam	

Nominatie en een tweede plaats voor de WERKGROEP NLD bij de Tine Clevering Meijer Prijs 2008.

Geheel verrast waren we door de mededeling dat de NLD genomineerd was voor de jaarlijkse prijs van het Prins Bernhard Cultuurfonds die dit keer werd uitgereikt in de categorie Natuurbehoud. De eerste plaats ging uiteindelijk naar de Regionale wandelstructuur Westerwolde (proficiat), maar onze

werkgroep NLD kreeg de tweede plaats toebedeeld. Bij monde van commissaris Max van den Berg en juryvoorzitter Vlietstra kregen Jan Glas en Menno Gerkema op 13 mei van dit jaar de volgende laudatio te horen:

"Sinds 1994 is de werkgroep actief om de bewoners te betrekken bij natuur en landschap in de regio. Men is actief bezig met het vergroten en uitdragen van kennis van natuur en landschap in Duurswold door lezingen, cursussen, inventarisaties en excursies. Men heeft zich onlangs, met succes, ingezet voor het behoud van de Harkstederbroeklanden en de daar aanwezige eeuwenoude Kleislout. Via internet (zie 'werkgroepNLD.nl') zijn veel van de initiatieven te volgen. Het enthousiasme van deze werkgroep is bijzonder groot. Daar waar professionals de moed hebben opgegeven gaan deze mensen gewoon door en boeken ook daadwerkelijk succes. De werkgroep heeft zich ook verzekerd van de steun van deskundige mensen en weet daardoor het professionele van de deskundige te paren aan het enthousiasme van de amateur. Hierdoor ontstaat een atmosfeer zoals de jury dat graag ziet, omdat dan heel erg veel mogelijk wordt. Er gaat een enorm potentieel uit van deze werkgroep en dat brengt de jury gaag onder de aandacht van de bevolking in heel Groningen. Ook dit voorbeeld verdient navolging". Waarvan akte.

M.Gerkema

Vroege vogelexcursie baggerputten-slochterbos 26.04.2008

Het was een wat bewolkte vroege ochtend. Het verhaal deed al snel de ronde, gister nog waren er rode en zwarte wouwen gezien in de Baggerputten, en ook nog een visarend. Vol verwachting begaven zich excursiegangers, jong en oud, onder leiding van Rinus Dillerop op weg in de Baggerputten. Misschien door het weertype was het de hele excursie door geen uitbundig ochtendconcert, maar daarvoor een achtereenvolgend optreden van afzonderlijke artiesten. Een aantal daarvan lieten zich wel bijzonder mooi zien en horen.

In de Baggerputten waren dat vooral de boompiepers, met hun schitterende steile zangvlucht, eindigend in een snelle neerwaartse spiraal. Op de Slochternveldweg kregen we zelfs drie shows voorgeschoteld: het begon met een tiental roepende en sissende geelgorzen, vlak bij aan de akkerrand.

Dan een paar tapuiten, die eerst wat verscholen tussen resten landbouwplastic kort daarna hun prachtige grijs zwart bruine tekening lieten bewonderen, ongeveer elegantie vogels.

En daarna een werkelijk spectaculair optreden, direct boven onze hoofden, van de veldleeuwerik, stijgend en dalend en staand in de lucht, met die prachtige jubelzang die het voorjaar verkondigt. We zagen natuurlijk veel meer, groepen van honderd of meer graspiepers in de verte trekkend langs de Hoofdweg, een havik in het Slochterbos. En daar ook de boomkruiper en klever, een goudhaantje precies mooi uitgelicht.

Al met al kwamen we toch op een mooi aantal van 40 vogelsoorten. In het veld nog wat reeën en hazen, daslook en judaspenning in de Baggerputten, bosanemonen en nog veel meer stinzeplanten in het

Slochterbos. Rond een uur of 8 kwamen we in de orangerie van Fraeylema waar het echtpaar Rogier ons op koffie en limonade onthaalde. Weer een bijzondere vroege morgen.

mpg

Excursie Tetjehorn, 29 maart 2008

Regen, harde zuidwester wind, temp 7°C, geen ideaal weer voor een vogel excursie. Het derde de echte liefhebbers niet, er waren 17 deelnemers (13 volwassenen + 4 kinderen).

Gelijk liet een bruine kiekendief (mannetje) zich al wiekelend in de wind boven het riet zien. Dit was voor ons de eerste waarneming dit jaar (normaal terugkeer datum vanuit Afrika is rond 1 april). Helaas konden we de roerdomp niet horen vanwege de harde wind, terwijl we hem 14 dagen terug regelmatig hoorden roepen (vorig jaar 4 broedgevallen).

Gelukkig lieten de lepelaars ons niet in de steek, een drietal stond aan de luwzijde in het water aan de overkant van de plas. Hierin ook wilde-, kuif-, slob-, krakeend, pijlstaart en enkele wintertalingen, meerkoeten en een grote groep smienten. Weidevogels als grutto, tureluur en scholekster waren er in kleine aantallen.

Op het land rond Tetjehorn: brandganzen, twee canadaganzen en grauwe ganzen. De grauwe gans is hier broedvogel, er was één geringde (groene halsband) exemplaar bij. Vorig zomer hebben we mee geholpen om een groep jonge vogels bij elkaar te drijven, hier hebben we 25 van kunnen vangen en ringen. Afgelopen winter waren de meesten van deze broedvogels elders (er was één melding vanuit Denemarken). Op de afrastering zagen we een tapuit en een rietgors. Terwijl een buizerd over ons heen vloog ontdekte één van de deelnemers een slechtvalk (vrouwetje) in een hoogspanningsmast, door de telescoop was het echt een prachtbeest. Wat verder opviel waren drie hazen, terwijl we afgelopen winter niet één gezien hebben in het gebied. Tetjehorn altijd een bezoek waard.

Jan Hoving

Een avond over 'Kaantjes en Raandjes':

rietslootbescherming bij de agrarische natuurvereniging Wierde en Dijk, 08.02 2008

Voor een vijfendertigtal bezoekers ontvingen we vrijdagavond 8 februari twee sprekers van de agrarische natuurvereniging van het hoge land, Fred Bosman en Jan van 't Hoff. Voor zij het woord kregen was er nog een verrassing voor de werkgroep: het gemeenteraadslid Renkema reikte de werkgroepvoorzitter de valentijnstaart uit, een jaarlijkse onderscheiding voor een verdienstelijke institutie in de gemeente. Na de pauze was er niets meer over van deze plezierige onderscheiding. Nadat Fred Bosman eerst wat achtergronden van "Wierde en Dijk" had uiteengezet, nadrukkelijk een vereniging voor boeren en burgers, ging hij in op het speciale rietslootproject Kaantjes en Raandjes. Volgens Bosman zijn rietsloten fantastisch. Ze bieden schuil- en nestmogelijkheden aan vogels, insecten, amfibieën en zoogdieren. In het werkgebied van Wierde & Dijk ligt ruim 3600 kilometer aan sloten en watergangen. Door in meer sloten het riet te laten staan, neemt de natuurwaarde toe. In 2004 startte Wierde & Dijk met 'Kaantjes & Raandjes'. De intentie van dit project is om zoveel mogelijk sloten te krijgen met overjarig riet. In het agrarische gebied zijn diverse planten en dieren sterk gebonden aan de randen van percelen. Daar zijn de vestigingsmogelijkheden het best, kan voedsel worden gezocht, is dekking te vinden bij gevaar en is vaak water aanwezig. In Noord-Groningen zijn sloten met overjarig riet voor een aantal broedvogels van essentieel belang. Dat zijn wat betreft de zangertjes vooral de Rietgors, Rietzanger, Blauwborst en Kleine Karekiet. Naarmate het overjarige riet breder is en langer blijft staan nemen de dichtheden van de meeste soorten toe. In de aansluitende zone met planten als fluitekruid vestigen zich soorten als bosrietzanger en grasmus. In bredere watergangen met riet en open water vinden we watervogels als Kuifeend, Wilde Eend, Meerkoet en Waterhoen. In heel brede rietvoorkomens broedt de Bruine Kiekendief. Andere natuurwaarden van sloten en watergangen met (oud) riet betreffen insecten, amfibieën en zoogdieren.

Aan het project Kaantjes en Raandjes nemen nu 35 bedrijven deel. Zij hebben in totaal zestig kilometer aan sloten met overjarig riet. Meestal zijn het binnensloten: 85% van de totale lengte; de resterende 15% zijn zwetsloten. De lengte aan sloten met overjarig riet in Kaantjes en Raandjes is vanaf 2004 met ruim zes procent toegenomen. De breedte van het overjarig riet (gemeten in het horizontale vlak) ligt meestal tussen de een en drie meter. Bij meer dan 40% van de totale slootlengte is het meer dan drie meter breed. Wierde & Dijk schrijft niet voor hoe het onderhoud aan de rietsloten uitgevoerd moet worden. Uit gevoerde gesprekken met de deelnemers blijkt dat het onderhoud van sloten aanzienlijk varieert, evenals de leeftijd van het riet. Jan van 't Hoff presenteerde zijn net afgerond onderzoek naar de relatie tussen de diverse typen rietsloten en het voorkomen van broedvogels. Er blijkt een duidelijke relatie te bestaan tussen het voorkomen van rietvogels en de lengte aan overjarig riet en de rietbreedte. Het aantal rietvogels in het gebied wordt geschat op ca. 10.000 en het aantal watervogels op ca. 9000 broedparen. Het voorkomen van watervogels is sterk gerelateerd aan de lengte van sloten waar het water het jaar rond blijft staan. Ruigtevogels profiteren ervan wanneer slootkanten minder vaak gemaaid worden en er fluitekruid of hier en daar een struik staat. Het blijkt dat er nog volop mogelijkheden zijn om de waarde van sloten voor riet-, ruigte en watervogels te verbeteren. Met de aanbevelingen uit het onderzoek zal Wierde & Dijk de deelnemers en het waterschap adviseren over het beheer van sloten en taluds. Vervolgonderzoek moet onder meer leiden tot een grotere kennis over het meest optimale maairegime van rietsloten. Van belang is dan onder meer de vraag met welke frequentie sloten met oud riet moeten worden geschoond met het oog op de waterafvoerende functie en de natuurwaarden. Het onderzoek 'Riet in de sloot' kan als PDF-document worden gedownload (zie de site www.wierde-en-dijk.nl). Een project als Kaantjes en Raandjes is mede mogelijk doordat Wierde en Dijk in de landelijke prijsvraag 'Boerenland Vogelland' forse prijzen heeft binnengehaald van in totaal 18.000

euro: de hoofdprijs in de categorie 'Onderzoek en gegevensverwerking' en een tweede prijs in de categorie 'Communicatie en informatie'. Met een discussie over wat van dit soort projecten in Duurswold kans van slagen zou kunnen hebben werd deze zeer inspirerende avond afgesloten.

verslag van de nachtvlinder excursie, baggerputten op 22-06-2007

Rond 25 enthousiaste deelnemers kwamen vrijdagavond vanaf halftien naar de Baggerputten in Slochteren. In een natte en koude week was dit gelukkig een droge en mooie zomeravond, ideaal om een kijkje te nemen in de ons normaal verborgen wereld van de nachtvlinders.

Het clubhuis van de hengelvereniging bood een mooie locatie om, maar dan wel zonder laarzen en klompen, de vlinders van dichtbij te bekijken

en met behulp van naslagboeken op naam te brengen.

Boswachter Nico de Vries begon de avond door een korte inleiding te geven over nachtvlinders en hij slaagde erin ons nieuwsgierig te maken naar alles wat er op de inmiddels opgezette lampen en opgehangen witte lakens zou afkomen.

In elk geval veel vertegenwoordigers van de talrijkste groepen als spanners en uilen, maar zeker ook beren, genoemd naar de harige rupsen. Met wat geluk zouden we later op de avond ook de spectaculair grote pijlstaartvlinders mogen verwachten. Zoon Marko de Vries en leden van de vlinderwerkgroep waren eveneens present voor uitleg en om behulpzaam te zijn bij de determinatie.

Na de inleiding was de zon al zo ver gezakt dat de eerste nachtvlinders uit hun rustplaatsen te voorschijn kwamen en aangetrokken door het licht op het witte doek plaats namen. Als eerste hoorden wij van de kenners, dat de indeling in nacht en dagvlinders geen systematische is, maar alleen iets over de voornaamste vluchtijden zegt. Zo is het zonder meer mogelijk ook overdag nachtvlinders te zien vliegen. Dagvlinders zijn vaak bonter gekleurd dan de meer dan 120.000 nachtvlinder soorten. Nachtvlinders leggen hun vleugels als

ze ergens gaan zitten meestal dakvormig boven elkaar, je ziet ze dus zelden met uitgespreide vleugels; hun sprieten zijn zelden geknotst, maar vooral gepluimd - bijzonder die van de mannetjes - dat helpt hun via geurmoleculen (feromonen) vrouwtjes te ruiken en te vinden. Verder is er een onderverdeling naar de doorsnee grote van de vlinders. Men onderscheidt kleine soorten (micro lepidoptera) en grote soorten (macro lepidoptera). Dat gebeurt eigenlijk alleen maar uit praktische overwegingen en heeft weer weinig met de taxonomische indeling te maken. We hoorden, dat de brandnetelmot bijvoorbeeld een vrij grote 'micro' is die ook overdag vliegt.

Een van de eerste nachtvlinders die zich op het doek neerliet was de zogenoemde huismoeder. Een vrij grote vlinder die, zoals de naam aangeeft, een voorliefde heeft om zich overdag in huizen voor zijn 'dagrust' te begeven. Deze vlindersoort, die in heel Europa voorkomt en tot zes

centimeter groot wordt, heeft maar één generatie in het jaar. Als het te warm wordt gaan deze vlinders in een soort 'zomerslaap'.

Een van de volgende gasten was een glad beertje, een tot ca. 3,5 centimeter grote in heel Europa en Noord- en Zuidoost-Azie voorkomende vlinder. Daarna werd het steeds drukker op de schermen bij het clubhuis en bij het water van de Baggerputten. Soorten te veel om op te noemen, een kleine soortenlijst vind u hieronder. Tot slot kwam

noch de prachtige rode vlinder groot avondrood.

Pas tegen enen werden de lampen gedoofd, de schermen opgerold, en ging een ieder zeer voldaan huiswaarts.

De soortenlijst:

bruine snuituil	gewone worteluil	goot avondrood	schildstip	zomervlinder
bleke grasuil	grijsbandspanner	muisbeertje	strouil	zwartvlekstippelspanner
booguil	gerande spanner	puntige zoomspanner	vlekstipspanner	
gele agaatspanner	grote stippelspanner	schaduwsnuituil	waterleliemot	

Vleermuizenexcursie 20 juni 2006

In de avondschemering van net niet de kortste nacht verzamelden zich 25 enthousiastelingen voor een vleermuisexcursie onder leiding van Cees Bakker. Tegenover een collega van de vleermuiswerkgroep Groningen legde hij vooraf aan de hand van modellen uit hoe vleermuizen zich met echolocatie

oriënteren, hoe ze prooidieren opsporen en hoe het geluid via de batdetector herkend kan worden. Daarna gingen we op pad, en boven het open veld naast de boerderij zagen we een aantal laatvliegers: grote vleermuizen die dankzij hun relatief trage bewegingen prachtig in de kijker vast te houden waren. Rustig vlogen zij hun rondjes, indrukwekkende verschijningen. Daarna, in de boslaan en al in het donker, werden we geregeld verrast door dwergvleermuizen, aangekondigd door de batdetectors, en nog net te onderscheiden tegen de avondlucht. De derde soort zagen we aan het eind van de excursie boven de haven van Slochteren. Watervleermuizen, op jacht op deze warme avond,

scherend over het water. Aangestraald door het licht van zaklantaarns kwam hun lichte buik prachtig in beeld. Een mooie avond, drie heel gewone soorten, maar wat heet gewoon, als je deze fascinerende dieren zo mooi in beeld krijgt.

mg

Excursie Westerbroekstermadepolder, donderdag 18 mei

van het informatiebord: "De naam 'Westerbroekstermadepolder' - De graslanden die vroeger het dichtst langs de Hunze lagen (nu Drents Diep) en vaak onder water stonden, waren in die tijd ongeschikt voor akkerbouw en beweiding. Ze waren te nat. Als hooiland voldeden ze echter prima. Deze overstomingsgraslanden werden ook wel *maden*, *meeden* of *mieden* genoemd. Dit gebied betrof de *maden* van Westerbroek..."

Onder leiding van Loek Scholtens gingen 8 personen richting observatiehut in de Westerbroekstermadepolder. Het weer was matig, een krachtige wind uit het Z.W. Door de harde wind was vogelzang bijna onhoorbaar. Wel gaven een 4 tal watersnippen een schitterende luchtshow weg. Totaal werden 43 soorten vogels gezien, waarbij de kolonie geoorde fuutjes (enkele al met jongen) alleen al de moeite waard is om de observatiehut eens te bezoeken.

De soortenlijst:

Oeverloper	Zomertaling	Bosruiter	Gierzwaluw	Grauwe gans
Visdief	Kuifeend	Canadagans	Koekoek	Groenpootruiter
Kapmeeuw	Krakeend	Grutto	Fitis	Nijlgans
Kievit	Tafeleend	Tureluur	Rietgors	Meerkoet
Wulp	Wilde eend	Watersnip	Rietzanger	Lepelaar
Scholekster	Slobeend	Fuut	Bosrietzanger	Blauwe reiger
Zilvermeeuw	Bergeend	Geoorde fuut	Knobbelzwaan	Boerenzwaluw
Veldleeuwerik	Kleine karekiet	Buizerd	Bruine kiekendief	Spreeuw
Merel	Fazant	Zwarte kraai		

Jan Hoving

Vroege vogelexcursie zaterdag 22 april

14 deelnemers trokken door een nog nauwelijks bebladerd Slochterbos. Onder leiding van Jan Glas en Jan Hoving kwamen we tot 28 vogelsoorten, 3 hazen, en een groot aantal stalen sculpturen. Het lichtbewolkte weer kondigde een mooie dag aan. Op de schuine zichtlijn, omzoomd door nieuwe aanplant van eiken was de ergste modder net opgedroogd. Opvallend waren de minstens vier verschillende boomklevers, die met al hun waarschuwings- en lokroepen de aandacht op zich vestigden.

De soortenlijst:

Vink	Houtduif	Zwarte Kraai	Winterkoning	Groenling	Merel
Gr Bonte Specht	Koolmees	Wilde Eend	Bl. Reiger	Spreeuw	Pimpelmees
Gekr.Roodstaart	Zwartkopje	Heggemus	Boomklever	Holenduif	Bergeend
Kauw	Roodborst	Scholekster	Boomkruiperr	Tjif Tjaf	Zanglijster
Nijlgans	Buizerd	Vlaamse gaai	Boomkruiperr	Witte kwikstaart	

MG

Excursieverslag noordoever Schildmeer (Tetjehor) 16 april

Op paaszondag 16 april namen zes excusriegangers in totaal 41soorten waar. Het was bewolkt, windstil, soms een beetje regen, en om half negen een graad of twaalf.

De waargenomen soorten aan het Schildmeer:

Grauwe gans	Fuut	Kuifeend	Tureluur	Graspieper
Brand gans	Krakeend	Zw. Roodstaart	Grutto	Gele kwikstaart
Bergeend	Slobeend	Scholekster	Witgatje	Tjif Tjaf
Roerdomp	Pijlstaart		Bruine kiekendief	Spreeuw
Blauwe Reiger	Wilde eend	Kievit	Buizerd	Zwarte Kraai
Kleine Mantelmeeuw	Smient	Regenwulp	Houtduif	
Zilvermeeuw	Winter taling	Kluut	Boerenwaluw	
Kapmeeuw	Meerkoet	Watersnip	Rietgors	

Na afloop aan de Kappershuttenweg op de afrastering nog:
Roodborst Tapuit Paapje Putters Sperwer(m)

Jan Hoving

Avond met Ben Koks en de Grauwe Kiekendief, 10.02.2006

vrouwen".

Ruim zestig toehoorders hoorden ademloos naar een enthousiast en met prachtige dia's geïllustreerd verhaal van Ben Koks, de ambassadeur van "De Grauwe Kiekendief" in Nederland. Hij maakte duidelijk dat zonder de medewerking van boeren, in Nederland maar ook in Afrika het niet goed zou aflopen met deze prachtige roofvogelsoort, die in afrikaanse taal omschreven wordt als de "elegant vogel die in zijn bewegingen doet denken aan het zwieren van de rokken van

Voor een goed broedgebied is het niet alleen van belang dat nesten worden beschermd in hoogwaardig akkergebied (grasteelt, graan, lucerne) maar dat ook in het omringende gebied, zoals in Duurswold de zaken moeten kloppen: brede akker en bermranden, moerassige stukken, maar ook ruige plekken waar woelmuizen als de veldmuis kunnen voorkomen etc. Voor een effectieve bescherming is veel kennis nodig, kennis die nu met behulp van zenders op de rug van de vogels vergaard wordt. We weten daarom nu dat bescherming alleen in broedgebieden in akkerland op de klei niet voldoende is. Als het goed gaat met de grauwe kiekendief gaat het ook goed met tal van andere soorten, met name andere vogelsoorten van het akkergebied. Anderzijds, zonder goede nestbescherming in het landbouwproces maken de kiekendieven geen kans, worden de jongen kansloos weggemaaid. In Afrika moet het misverstand uit de weg geruimd dat kiekendieven daar kippen roven. Door goede voorlichting zou onnodige sterfte door zinloos wegvangen van kiekendieven kunnen stoppen, een lot wat ook even de in Oostgroningen met satellietzenders uitgeruste dieren in Nigeria is overkomen.

Paddestoel - Excursieverslag Westerbroek, 29.10.2005

Als de kalender niet zo'n duidelijke taal sprak kon je geloven dat het nazomer was: zacht en zonnig weer. Op een stralende 29 oktober bestudeerden een zestal excursiegangers onder leiding van Roel Douwes de paddestoelenflora van het Natuurgebied Westerbroek. Dit gebied, al in 1927 in zijn kern verworven door Natuurmonumenten, was oorspronkelijk een parkbos, met een jachtslot(je) gelegen aan petgaten die ontstaan waren door veenwinning. Door het gebied lopen op de zandiger stukken jachtlanen, veelal aangepland met eiken en beuken, die inmiddels zo'n 150 jaar oud zijn. Mede door steeds lagere grondwaterstand ten bate van landbouw is de toestand van deze hoge loofbomen veelal matig tot slecht, bijvoorbeeld aan de Hesselinkslaan die het Hunzedal verbindt met het dorp Westerbroek. Een extra reden om daar naar paddestoelen te kijken. Want als het bomen goed gaat danken zij dat vaak aan paddestoelen soorten waarmee ze in symbiose leven. Maar als het minder gaat dan zijn er vele andere paddestoelsoorten die parasitair leven, de bomen zelfs de doodsteek geven en weer anderen die na de dood zorgen voor afbraak van hout en bast.

De paddestoelenflora van het gebied Westerbroek is vrij omvangrijk en dankzij de inspanningen van arts en mycoloog Wildervank in de jaren zestig goed gedocumenteerd in het tijdschrift "De Levende Natuur". Natuurmonumenten laat nu al jaren toe dat een groot deel van het bos zich ongestoord ontwikkeld, voor normaal bezoek afgesloten en - dankzij nieuwe inrichtingsmaatregelen - met een weer toenemende

waterstand. Soms is dat water te veel voor eiken en beuken, en wordt hun plaats ingenomen door opslag van Essen. Bomen vallen om, trekken daarbij diepe kuilen in de grond, takken en stammen blijven jarenlang onberoerd liggen. Dankzij het mooie weer in oktober staan nog redelijk wat dagkoekoeksbloemen in bloei. De bloeiwijzen van Salomononzegel en koningsvaren zijn nog zichtbaar, brede en smalle stekelvarens staan massaal langs de hoger gelegen lanen, een enkele buizerd vliegt op, we zien nog een grote bonte specht, een havik komt langs; bij nadering van een open veld vluchten reeen weg, en staren limousin koeien die ingezet

zijn bij het beheer van de open terreinen ons onverstoortbaar herkauwend aan. Maar dat is ook alles wat ons af leidt van de mycoflora. Daarvan is zoveel aanwezig dat Roel Douwes in de beschikbare tijd maar een heel klein deel kan toelichten, puttend uit zijn rijke paddestoelenkennis.

Het begint met Zwart - purperen Russula's (*Russula atropurpurea*), symbionten van de eik. Vlak daarnaast staan Zwavelkopjes (*Hypholoma fasciculare*), echte houtafbrekende bundelmycenen en op deze dag, vaak in spectaculaire groepen op dode stammetjes massaal aanwezig. Ook overal aanwezig zijn de Aardappelbovisten (*Scleroderma citrinum*), geelgroene knollen die behoren tot de Buikzwammen (*Gasteromyceten*) die al dan niet opgebarsten, hun sporen in wolken verspreidend. Ook massaal is de eerst wittige maar al snel Zwartwordende Grofplaat (*Russula nigricans*), een russula die zich als een bulldozer uit de grond omhoog werkt. Dan zien we een spectaculair grote Biefstukzwam (*Fistulina hepatica*) aan een al verzwakte eikenboom gehecht, alsof van rubber gemaakt. Als deze paddestoel jong is lijkt het alsof ie bloeddrupjes produceert. Heel veel kleiner is het Meniezwammetje (*Nectria cinnabarina*) dat we op een takje zien, een klein roze zakjeszwam behorende tot de ascomyceten. De Zwavelmelkzwam (*Lactarius pubescens*) is de eerste melkzwammensoort die we tegenkomen, de stoel met concentrische ringen en met zijn mycelium altijd verbonden aan de eik; de witte melk verkleurt spectaculair snel naar geel.

De volgende, prachtig paarsrode russula heeft, zoals we vaststellen, een pittige smaak: de Braakrussula (*Russula emetica*), eetbaar maar je moet van scherp houden. Zeker niet eetbaar is de Gele Knolammoniet (*Amanita citrina*) er vlak naast, gekenmerkt door een aardappellucht. Even verder staat de glibberige Botercollybia (*Collybia butyracea*) die vroeger "Vettige diksteel" heette. Niet over het hoofd te zien, aan de voet van een kolossale eik, een enorm exemplaar van de Eikhaas (*Grifola frondosa*), een parasiet die het einde van de boom inluit. Vlak daarachter ligt om onduidelijke redenen delen van een stropak, en van dat milieu maken elegante bosjes Helmmycena's (*Mycena galericulata*) gebruik. Vlak naast elkaar de Geelwitte russula (*Russula ochroleuca*) en de Broze russula (*Russula fragilis*), en dan, weer op stro, een inktzwammetje, het Valse Hazepootje (*Coprinus lagopides*), met maar een kort eendaags bestaan als vruchtlichaam. Op een tak een "grauwkop" (*Tephrocybe* ?) en dan onze tweede melkzwam, de Kaneelkleurige melkzwam (*Lactarius quietus*), die de geur van wantsen moet dragen maar we vinden het meer op ranzig frituurvet lijken. De Berijpte russula (*Russula parazurea*) is gekenmerkt door zijn fluwelige hoed met grijze strepen, en de Kastanjeboleet (*Xerocomus badius*) laat blauwkleuring zien als je aan de onderzijde op de buisjes drukt. Inmiddels zijn we een goede honderd meter gevorderd, dat schiet op. We lopen een eindje door tot we bij de molensloot komen, een diepe ontwateringssloot die voor veel verdroging zorgt en als alles meezit over een jaar gedempt wordt. De aansluitende

verruigde en te voedselrijke velden worden dan afgegraven en zo wordt er ruimte gemaakt voor "nieuwe petgaten".

De Parelamaniet (*Amanita rubescens*), eetbaar maar het exemplaar staat er veel te mooi bij om daar aan te denken, kleurt bij beschadiging aan de voet rood, Daar herinnert ons de Latijnse naam aan, *rubescens*, dus dat ook maar uit het hoofd leren. Alsof we hier al niet genoeg zien vertelt Roel ons van de tropische toverchampignon, die inmiddels ook al in de Baggerputten gearriveerd is, maar hier nog niet, en zo sterk is dat ie betonplaten kan opbreken. Een mooie Vliegezwam (*Amanita muscaria*) veroorzaakt een warm gevoel van herkenning. De Tweekleurige trechterzwam (*Clitocybe metachro*) vertegenwoordigt zwammen die hun plaatjes laten aflopen naar de steel. Terwijl we Anka, vrijwilligster van natuurmonumenten die op dit prachtgebied oppast, vrolijk toezwaaien buigen we af in het sprookjesbos van Westerbroek. Bomen en takken liggen over wat ooit een pad was, dwars over greppels en plassen. De Grijsgroene melkzwam (*Lactarius blennius*), houdt van de beuk, de Gegordelde Gordijnzwam (*Cortinarius (Myxacium) pseudosalor*) duidt met kleurige hoed op een nat milieu. Naast elkaar op een gesneuvelde stam de Elzeweerschijnzwam (*Inonotus radiatus*) en de Roodporiehoutzwam (*Daedaleopsis confragosa*). De Sombere Honingzwam (*Armillaria ostoyae*), schrik van elke bosbouwer, verwerkt samen met zwavelkopjes hout tot stof. Een Tonderzwam (*Fomes fomentarius*) die horizontaal groeit op een gevallen stam laat zien dat ie pas na de val is gaan groeien.

We passeren vervallen muurtjes van wat ooit een geitenhok was, rododendron, hulst en een tuja aan een verwaarloosde jachtlaan laten zien dat we op de plaats van het jachtslotje zijn aangekomen, met uitzicht op een petgat. De dichtgegroeide petgaten in Westerbroek zijn een paar geleden geschoond, en inmiddels broeden er weer dodaarsjes. Dit is de plaats van het Plooiwieszwammetje, hier voor het eerst in Nederland aangetroffen. Pijpestrootjes, grote bladeren van gele lis, pluimzegges en riet duiden aan dat de vernatting van het aangrenzende gebied op gang gekomen is, ten koste van stekelvarens.

Een snip vliegt op, terwijl we een Geelwitte Russula (*Russula ochroleuca*) noteren. Even verder de Glazige Inktzwam (*Coprinus spec*), met stralend witte steel. Op een eikenstam de Platte Tonderzwam (*Ganoderma applanatum*), en op een berk de Berkendoder of Berkezwam (*Piptoporus betulinus*) Op de gevallen stammen schitteren weer prachtige zwavelkopjes, naast peluwen van gewoon haarmos, sterrenmos en prachtige korstmossen. Bij een vitale beuk zien we de prachtige felle kopjes van Rode Koolzwammetjes of ook Amethistzwam (*Laccaria amethystea*) en even verder de grillige hoed van een Fopzwam (*Laccaria laccata*) met zijn vezelige steel. De Rimpelende Melkzwam (*Lactarius tabidus*) verradt zich door de melk die in het opschrijfboekje heel traag geel verkleurt. Weer bij een beuk vinden we de Okerkleurige Beukenrussula (*Russula fellea*), maar subtiel donkerder dan de geelwitte russula. Twee Stevige Braakrussula's (*Russula mairei*) laten zich ook maar met moeite onderscheiden van de iets subtielere Braak Russula's. Op beukentakken staan Porseleinzwammen (*Oudemansiella mucida*) te glanzen, op een losliggend stokje een prachtig gave Hertezwam (*Pluteus podospileus*). Het Pelargonium Gordijnzwammetje (*Cortinarius (Telamonia) paleaceus*) ruikt inderdaad naar geraniums. Als een ietwat obsceen object prijkt een Blote Billenzwam (*Lycogala epidendrum*) op een tak, een myxomyceet oftewel een slijmzwam. Roel zamelt stukken van ook voor hem onduidelijke boleet in om thuis beter te kunnen bekijken. Als we ons langs de molensloot naar de uitgang haasten blijven we nog even staan bij een prachtig exemplaar van de Roodbruine Slanke Amaniet (*Amanita fulva*) die opvlamt in de oktoberzon

De zwembadplas van Harkstede gered

Bij de bouw van het nieuwe educatieve centrum in Harkstede had de architect ook een begerig oogje op de omgeving geworpen: dat moest strak en netjes vond hij. Maar dankzij de niet aflatende inzet van vooral Sibby Stoppels, verbonden aan een van de scholen die hun intrek hebben genomen in het educatieve centrum, is de plas op de plek van het oude zwembad behouden gebleven. Zij, en haar collega's van de basisscholen, maken gebruik van het nu geredde "vennetje" als buitenlokaal. De herhaalde interventie van wethouder Nico Stok en de heemtuin in Menterwolde was nodig om de aardige plas net een mooi opgaande vegetatie althans voor het grootste deel te behouden. Inmiddels heeft Sibby met haar leerlingen zwerfvuil verwijderd, zodat een ieder nu genieten kan van een niet alleen mooi maar ook schoon buitenlokaal.

mg

Nu al vijftig Heikikkers in de Harksteder Broeklanden: probleem voor Meerstad?

Leon Luiten, boswachter bij Staatsbosbeheer kan het ook niet helpen, maar inmiddels is de populatie aan heikikkers (*Rana arvalis*) die hij dit voorjaar heeft waargenomen in de Harksteder Broeklanden er niet kleiner opgeworden. In elk geval rond de vijftig stuks heeft hij inmiddels aangetroffen. De aanwezigheid van een behoorlijke populatie van deze beschermde soort begint zo langzaam aan een probleem voor de planvorming in Meerstad te worden. Het gaat hier immers nu niet meer om een paar geïsoleerde individuen. Inmiddels beginnen ook tweede kamerleden zich te interesseren voor deze zaak, want wat wil het geval? Het bestaande natuurreservaat van Staatsbosbeheer moest, inmiddels onder dreiging van een aanwijzing van de kant van de minister, officieel door Staatsbosbeheer worden opgegeven. Ter plekke moet volgens de plannen het meer van Meerstad gegraven worden.

De vraag is of dat inmiddels volgens Europees recht nog wel kan: Europese rechters nemen wetgeving op het gebied van natuurbescherming aanzienlijk serieuzer dan Nederlandse overheden. Wat de zaak nog moeizamer maakt is dat de compensatie voor het opgeven van bestaand natuurgebied, een mogelijk argument waarmee rechters te vermurwen zouden kunnen zijn, nog lang niet in kannen en kruiken is. Voorzien is die compensatie in de verbinding tussen Meerstad en het Zuidlaardermeergebied, in het kader van de Ecologische Hoofdstructuur. Maar de afspraken daarover zijn niet openbaar en bestuursrechtelijk naar het lijkt ook niet bindend. Dus vragen kamerleden hoe dit kan. Immers ooit zijn de Harksteder Broeklanden aangekocht, ingericht en beheerd als natuurreservaat, met overheidsgeld, en tot overmaat van ramp met succes. Want inmiddels bewoond door minstens vijftig Heikikkers.

mg

Opzienbarende paddestoelenvondsten in Sparrenbos van Kolham

In een sparrenaanplant in Kolham, voorbestemd om omgevormd te worden als loofbos aan de zuidflank van de natuurinrichting Midden Groningen, heeft Inge Somhorst voor Nederland uiterst zeldzame paddestoelen gevonden. Haar vondst, inmiddels bevestigd door experts en gepubliceerd, gaat in de eerste plaats om de Amandelslijmkop, voor het eerst na 53 jaar in ons land aangetroffen. Maar daarnaast zijn er ook andere zeldzame en bedreigde soorten als de Gouden pronkridder, de Wolvoet- en

de Okervoerzatijnzwam en de Kaneelkleurige gordijnzwam vastgesteld, de laatste soort zelfs in grote aantallen.

In vergelijking met sparrenbosjes in Drenthe was de rijkdom aan soorten in Kolham opvallend. Inge Somhorst komt samen met haar medeauteurs Eef Arnolds en Roel Douwes in de publicatie met een waarschijnlijke verklaring voor de uitzonderlijke situatie in Kolham. Die zou schuilen in een combinatie van arme zandgrond met een hoog kalkgehalte, vermoedelijk veroorzaakt door jarenlange overslag van Limburgse kalkmergel op het station van Kolham, in de nabijheid van de Sparreanaanplant. Die kalk werd aangevoerd ter verbetering van akkergrond, de kalkbemesting werd zelfs afgedwongen in huurcontracten. De kalk die terecht gekomen is in de percelen waar decennia later de Sparren zijn aangeplant zorgt voor een vrijwel neutrale zuurgraad, terwijl vergelijkbare percelen in Drenthe een veel zuurder milieu opleveren.

Een mooi voorbeeld van ontwikkeling van natuurwaarden dankzij een cultuurgeschiedenis die nog juist op tijd in beeld gebracht kon worden. De positie van de sparreanaanplant verdient met dat alles een heroverweging. Kap en omvorming naar loofbos lijkt nu niet meer de meest voor de hand liggende optie.

mg

Vanuit de Landinrichtingscommissie Midden Groningen: Natuurontwikkeling,.. daar doen we het voor.

Natuurontwikkeling, het werkt. Goed tien jaar zijn we bezig om plannen te maken voor "Midden Groningen". Dit nieuwe natuur/moerasgebied ontstaat in het kader van de Ecologische Hoofdstructuur, een aaneenschakeling van natuurgebieden gelijk een kralensnoer door geheel Nederland. Het uiteindelijke doel is levensgemeenschappen (specifiek voor ons land) voor uitsterven te behoeden. Buiten het maken van plannen is er inmiddels ook veel gegraven, vergraven en opnieuw ingericht.

De gebieden Westerpolder-Kolham, Woudbloem met zijn Sckaldmeer, en aan het andere eind van de natuurroute Tetjehorn. In aansluiting op al bestaande natuurgebieden hebben voormalige landbouwgronden een functieverandering ondergaan en zijn nu landschappen met een ruime variatie aan biotopen met veel mogelijkheden voor moerasvogels. Zo vinden we er overjarig riet, jong riet, sloten, slootjes, poelen, droge en natte delen, slikrandjes, zeggemoerassen, biezen, russen en grassen, lisdoddes en krabbescheer enz. Vanaf fiets en wandelpaden is het gebied redelijk te overzien. Met een paar hogere uitkijkposten zou een eco-toerisme wens in vervulling kunnen gaan.

Nieuwe gebieden worden snel ontdekt door vogels, waaronder ook veel rode-lijst soorten. Zo hebben o.a. de roerdomp, bruine kiekendief, waterral, porseleinhoen, kleinst waterhoen, geoorde fuut, dodaars, blauwborst, buidelmees en baardmannetje het nieuwe gebied in bezit genomen. Voor trekvogels zijn de reservaten een eldorado. Vogelaars gewapend met kijker en telescoop halen er de krenten uit de pap. Een ronde half augustus door het nieuwe gebied leverde een prachtige lijst met waarnemingen op, die hier, voor de natuurontwikkeling ondenkbaar zou zijn geweest.

We beginnen gemakshalve in de Kropswolderbuitenpolder (het verlengstuk van Midden Groningen) en gaan richting Tetjehorn.. Een uurtje in het eerste gebied leverde op: visarend, 2 ooievaars, boomvalk en honderden zwaluwen. De Westerpolder was goed voor: ooievaar, grauwe kiekendief, 2 temmincksstrandlopers, 2 reuzensterns, 7 lepelaars 1 casarca en een 30 tal watersnippen. Bij Tetjehorn werden o.a. gezien: 27 lepelaars, dodaars met 4 jongen, 7 witgatjes, 7 bosruiters, 2 grauwe franjepoten,

temmincks strandloper, een kanoetstrandloper en als klap op de vuurpijl een gestreepte strandloper, (een zeer zeldzame dwaalgast uit Noord Amerika). Fantastisch. Het is een komen en gaan op airport " Midden Groningen ". Geen dag is hetzelfde. De winterperiode heeft nieuwe verrassingen in petto zoals: velduil, blauwe kiekendieven, grote zilverreigers, kleine zilverreigers en misschien een enkele slechtvalk. Natuur is van ons allemaal, maar in de eerste plaats van de natuur zelf. Daar doen we het voor.

J. Glas & M. Gerkema.

ONTWIKKELINGEN IN DUURSWOLD - Alle beetjes helpen. Verstoring en maairegime rond Haansvaart

Rond 1980 was het kleine moeras aan het einde van de Heerenhuisweg een zeer waardevol natuurterreintje, er werden 67 soorten vogels waargenomen. Het was in die tijd redelijk afgeschermd tegen rustverstoorders, er kwamen geen mensen met loslopende honden, brommers, quads, trikes enz. Broedvogels waren: roerdomp en bruine kiekendief, ook de waterral werd gehoord.

Langzamerhand ging het slechter. Het toegangshek werd stukgemaakt en niet gerepareerd. Uiteindelijk is het hek helemaal verdwenen. Gedaan was het met de rust. Een klein gebied 14 HA is erg kwetsbaar. Fiets en wandelpad lopen er pal langs zonder dat daardoor sprake is van verstoring. Ook had men een prachtig uitzicht vanuit "de hut", deze werd meerdere keren vernield en tenslotte niet meer gerepareerd. Uiteindelijk is de natuur de dupe. De roerdomp, bruine kiek en de waterral komen er niet meer voor. Van deze "alles moet maar kunnen mentaliteit " wordt iedere vogelaar/natuurbeschermer spuugzat. Er moet worden opgetreden zodat met gemeenschapsgeld gerealiseerde natuurgebieden optimaal kunnen functioneren.

Door tussenkomst van 'Natuur en Landschap' heeft Hunze en Aa's een nieuw hek geplaatst en daarmee is de illegale doorgaande route buiten gebruik gesteld. Daarvoor dank. Achter de schermen wordt door het Staatsbosbeheer aan een nieuw uitkijkpunt gewerkt. We gaan voor beschermen en genieten op het eind van de Heerenhuisweg.

In de vorige nieuwsbrief (2004/2005) hebt u kunnen lezen over het onderhoud door waterschappen. In de maand mei trekken de nestversnipperaars langs de rechtgetrokken watergangen, ook langs de Haansvaart en dat is niet nodig, slecht voor " natuur in boerenland".

Mede door overleg tussen NLD en het 'waterschap Hunze en Aa's' (duidelijk mede, want er zijn veel kritische aantekeningen overal in den lande gemaakt bij het beheer door waterschappen) is er een ander beleid op de rails gezet, eerst voor proef. Uiteindelijk is het de bedoeling dat er een beheersplan op tafel ligt waarin ook rekening wordt gehouden met de natuur langs watergangen. Waar niet gemaaid hoeft te worden vanwege waterafvoer wordt niet gemaaid, althans niet in het voorjaar/zomer. Van de 3600 kilometer die Hunze en Aa's in onderhoud heeft komt hier procentueel maar een klein gedeelte voor in aanmerking. Maar het zijn wel belangrijke watergangen zoals b.v. de Haansvaart. Op dit moment zijn de oevers nog weelderig begroeid en afgelopen broedseizoen broeden er o.a. graspiepers en kuifeendjes. Vooraan bij de brug zien we meerkoeten en een stelletje waterhoentjes, ze inspecteren de nieuwe mogelijkheden. Voor de winter wordt er nog gemaaid, maar een gedeelte van een talud blijft staan en ook een gedeelte van de bodem wordt niet opgeschoond. Het biedt schuilmogelijkheden voor dieren en vogels tijdens de winter en het nieuwe leven kan volgend voorjaar direct beginnen. Een hele vooruitgang.

uitreksels uit het verhaal van Kees Hartenhof "LAND EN WATER" (het hele verhaal is na te lezen in het programaboekje van 2005/06 van de NLD, voor leden gratis, voor niet-leden 5 euro)

LAND EN WATER

Land en water zijn twee elementen die veel in de natuur naar voren komen. Ze vullen elkaar aan, waar de één eindigt begint de andere. Het is net als licht en duisternis, dag en nacht, hemel en aarde. Om de betekenis van de stromen en plassen goed te kunnen begrijpen, moeten we ook de oorsprong en het ontstaan van ons landschap weten. Ons land is uit de zee ontstaan, net als grote stukken van Denemarken en ook de Noord Duitse laagvlakte. Bij hoog water liep Nederland geheel onder. Alleen Zuid Limburg en een klein stukje bij Winterswijk bleven boven water. Bij laag water liepen hele stukken droog, een echt kwelderlandschap dus en door dit kweldergebied liepen de Rijn en de Maas.

.....

Zo komt Nederland een beetje hoger en ook iets droger te liggen. Dan volgt er eigenlijk een natuurramp. Het ijs uit de poolstreken is hier geweest. Er zijn twee theorieën hierover. Ten eerste; door een grote vloed (zondvloed) is het ijs hier naar onze omgeving gedreven en met een stormachtige wind over Scandinavië over bergen en door dalen - ondertussen grond van de rivierbodems en stenen van de bergen meevoerend - hier door het landschap heen geploegd. Waar de ijsmassa langs trok werd een geul gegraven waardoor de gronden aan de kanten werden opgestuwd. Men noemt die wallen dan ook stuwwallen.

De tweede theorie is van de Zweed Torell. Hij beweerde

... Vooral door riviertjes als de Hunze en de Fivel komt ook het zeewater in onze omgeving. Waar het water bleef staan ontstaat veen. Op hogere plaatsen groeien bomen en struiken. Mos is een taai gewas. Het groeit op de plaatsen tussen nat en droog. Vooral veenmos groeit vrij snel...

Vanuit Klein Azië is een nieuwe cultuur naar onze omgeving gekomen. Het waren landbouwers. Tussen de Tigris en de Euphraat groeiden veel wilde grassen en daaruit zijn gerst, tarwe en rogge ontstaan. Via Egypte,... later in Drenthe.

Dan komt het Romeinse rijk op en keizer Augustus wil zijn rijk uitbreiden tot aan de Elbe. Drusus, zijn stiefzoon, gaat dit land bezetten met de vloot en bij de ingangen van de rivieren gaan ze aan land. Het heeft niet lang geduurd of de eerste bewoners komen in opstand tegen de Romeinen en in 6 na Christus worden de Romeinen in het Teutoburgerwoud verslagen. De Romeinen trokken zich terug op de Rijn, maar onderhielden wel handelsbetrekkingen met deze streek. De Romeinse geschiedschrijvers vertellen hierover het volgende: ...

... Van uit het Wierdengebied is de turfgraverij begonnen, maar met de opkomst van de steden kwamen er meer mensen en moest er ook meer brandstof zijn. De vervening werd toen beter geregeld. Dat begon al in Holland en omstreeks het jaar 800 na Christus begon ook hier de turfgraverij. Zo begon men bij de Slochter Ee te gaven. Eerst werden er sloten en wijken gegraven voor de ontwatering van het veen, want dat is altijd nat en ook voor de afvoer van de turf. ...

... En nu iets over de waterwegen en plassen. Ten zuiden van onze omgeving liep een stroom, de Siep of de Sijpe. Hij ontsprong in het Sappemeer - een veenmeer. De Siep stroomde op de grens van Slochteren en Noordbroek, achter Slochteren - Schildwolde - Hellum - Siddeburen, naar het Eelshuis en is dan de scheiding tussen de dorpen Siddeburen en Wagenborgen. Dan stroomt hij in het Proostmeer. ...

... Nu we toch in de oosthoek zitten; het klooster van Heveskes "Oosterwierum" had veel landerijen, 2200 hectaren grond. Dat lag vooral naar de richting Wagenborgen. De weg heet nu nog Kloosterlaan. Ook aan de kant van Siddeburen hadden ze bezittingen. Ze bouwden er ook een boerderij - Eelshuis - ze konden hier dan overnachten, want de weg naar Heveskes was lang.

Voor de af- en aanvoer groef men er een wattering, de Munnikensloot thans Molenwijk voor het gemaal bij Tjuchem. Het Schildmeer kreeg zijn voeding vanuit 6 stromen: de Schildmade, het tegenwoordige afwateringskanaal begon bij het voormalig gemaal van de Kloosterpolder. ...

...

... Het Slochterdiep is een apart verhaal...

..."Wel noit dieken wil mot wieken" en zo is het ook.

Van de Baggerputten naar het Slochterbos

Tegen alle voorspellingen overdekte een stralende hemel de deelnemers van de vroege vogel excursie 2005. Excursie leider Jaques Smit verheugde zich 21 mei over een forse opkomst van 21 excursiegangers, waarvan in elk geval zes zich niet tot de volwassenen rekenden. Aan de Stichtingslaan wachtte ons de braamsluiper op, al gauw overstemd door een koor van andere vogels van het bos: fitis, tjiftjaf, zwartkop, winterkoning, merel, zanglijster, vink, roodborst en tuinfluiter. Een grote bonte specht kraste zijn felle "tsjek" in zijn dansende vlucht, blauwe reiger, scholekster, aalscholver en zwarte kraai zweefden over het veld,

houtduiven koerden, fazanten gaven ook geluid en de boompieper liet zich zien in zijn parachutevlucht. Voordat we de baggerputten verlieten hoorden we nog de koekoek, geelgors, kool- en pimpelmees, heggemus en kleine karekiet. Een bosree hield de wacht, en een vrolijk hazenduo hield toch maar enige afstand.

Over de veldweg richting de noordkant van het Slochterbos kwamen de roofvogels in zicht: over het openveld buitelden Kievitten en bruine kiekendieven over elkaar, meerdere buizerden trokken over. Rond de toren van Slochteren kon men met de kijker grote groepen kauwtjes zien. Na een aarzelend begin toch heel wat veldleeuweriken, gelukkig maar. Wilde eenden schoten de sloot in, holenduiven lieten hun diepe geluid horen, gele kwikstaart en graspiepers aan de akkerrand, gadeslagen door een stoere reebok en knap wat hazen. Dan ineens prachtig in het zonlicht de blauwe kiekedief, het helemaal niet blauwe vrouwtje, en wel haast blauw opschijnende boerenzwaluwen. Dankzij het scherpe oor van Jaques de blauwborst (die hij een paar dagen eerder wel gezien had, nu bleef het bij een melodieuze "oewiet"). Kokmeeuwen vlogen over en een koppeltje nijlganzen kondigde de nabijheid van het Slochterbos aan.

Vanuit het prachtige doorkijkje naar de kerk van Sappemeer (wat een hoogte heeft het Slochterbos toch, haast alpinistisch!) verder het hoogopgaand bos in, met veel prachtig oud hout, en een mooie waterstand in de sloten en vijverpartijen. Gekraagde roodstaart, fluitier en boomkruiper vertegenwoordigden, toch wat magertjes, de voor vandaag

nieuwe bossoorten.

Vergeefs zocht het gezelschap naar bewoners van het blauwe reigernest, hoog in de boom. Op en rond de borg zagen we spreeuw, witte kwikstaart en gierzwaluw, lieten de pauwen van de burens zich horen, en hoorden we nog de grote lijster. En, vaste prik vlak bij de parkeerplaats, hoorden we op het laatst nog groenling en grauwe vliegenvanger. Negenenveertig vogelsoorten al met al, wat minder dan we gewend waren. Maar een mooie ochtend was het.

Ganzen en roofvogelexcursie rond het Schildmeer

Koud was het wel maar tegen de tijd van de ganzenexcursie was de lucht mooi opgeklaard. Op het verzamelpunt aan de Kapperhuttenweg zagen de tien deelnemers die ochtend van 19 februari op grote hoogte grote groepen ganzen op doortrek. Op de grond was het ook druk, een vijftal reeën (waarvan een boven op de mestvaalt), hazen, minstens drie blauwe kiekendieven, en op elke beschikbare paal (n=5) een buizerd.

Vervolgens op weg naar de zuidoever van het Schildmeer: daar troffen we opvallende zaken als een Mercedes in de sloot, die de gladde bocht niet gehaald, en soepeenden en ganzen op het meer. Maar ook veel andere eendensoorten (zie soortenlijst). Bij Tetjehorn, op de schitterende plek naast de voormalige boerderij van van Dam was het vooral druk bezet met Kievitten en een paar groepen grauwe ganzen. Verder doorstekend mochten we over het erf van Huissoon en daar waren de grote groepen

kolganzen. We reden te voorzichtig, vertelde mevrouw Huissoon ons later, en daarom vlogen een paar groepen op. Maar uiteindelijk streek alles neer en hadden we ze mooi met het licht achter ons in beeld: zo'n 5000 kolganzen, een 600 brandganzen (tot teleurstelling van enkelen geen roodhalsgans), grote groepen druk fouragerende spreeuwen, hier en daar de reuzengestalte van een blauwe reiger, een biddende torenvalk, alles prachtig in het zonnetje. Terwijl het merendeel nog even doorging naar het Hoeksmeer moesten anderen alweer terug. Bij Woudbloem konden die nog genieten van een knobbelzwanengemeenschap (69 stuks waarvan 7 juvenielen). Want zwanen en ganzen houden ook best van Woudbloem, al vinden ze het schildmeer nog mooier, zie de maandelijkse tellingen van Jan Glas en Jan Hoving.

excursie 19-02-2005 schildmeer					
1	aalscholver	14	kokmeeuw	27	torenvlak
2	bergeend	15	kolgans	28	vlaamse gaai
3	blauwe kiekendief	16	koolmees	29	waterhoen
4	blauwe reiger	17	leeuwerik	30	wilde eend
5	brandgans	18	meerkoet	31	wintertaling
6	buizerd	19	nonnetje	32	wulp
7	ekster	20	pijlstaart	33	zwarte kraai
8	graspieper	21	putter		
9	grauwe gans	22	roek		
10	grote zaagbek	23	slobeend		
11	houtduif	24	smient		buiten mededinging
12	kauw	25	spreeuw		soepeend
13	kievit	26	tafeleend		soepgans

Ganzen in Nederland, Groningen en rond het Schildmeer - Lezing met dia's door de vermaarde dieroecoloog Prof Rudy Drent van de groninger universiteit

Een kleine vijftig aanwezigen hoorden ademloos naar de even prachtige als vermakelijk verhalen van professor Rudy Drent, wereldexpert op het gebied van ganzentrek.

Over de rotganzen, die dankzij hun zoutklieren ook zoute zaken als zeegras consumeren, en daar dankbaar gebruik van maken tijdens hun trek naar en van het hoge noorden. Daarom nemen ze ook liever de langere route via zeegrasvelden in de Witte Zee in koop. (fig 1)

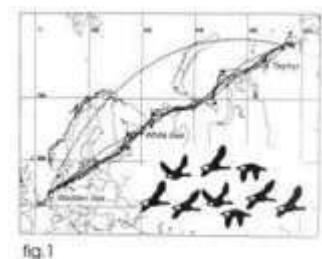

fig. 1

fig.3

Brandganzen, die ook al enorme afstanden afleggen naar en van hun broedgebieden (fig 3) in Siberie en op Spitsbergen, kunnen niet tegen dat zoute spul, en moeten het hebben van (verse) grasjes. Die selecteren ze met grote vakkundigheid, in elk geval hebben studenten er veel meer moeite mee om een paar gram bruikbaar gras te verzamelen (fig 4).

fig.4

Brandganzen zijn voorbeeldige graslandbeheerders. Ze oogsten wanneer het gras een maximale eiwitopbrengst heeft, laten het dan met rust en komen als ze daar de tijd voor hebben precies op het goede moment weer terug om opnieuw te oogsten. Die nauwkeurige inschattingen zijn noodzakelijk om de energiebalans op orde te houden. Lange afstandvluchten, broeden en rui doen enormen aanslagen op de reserves. Biologen kunnen aan de hand van de ganzenbuiken goed inschatten hoe het met de conditie van de ganzen is gesteld (vetscores, fig 5).

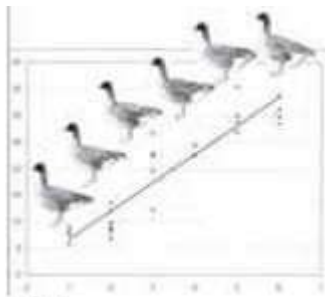

fig.5

Al met al steekt het hele spel van opvetten (fig 7), trek en broeden heel nauw, elke stap is daarbij van belang voor

het overleven van de populatie. Drent ging in de discussie de vragen over het belang van Nederland voor de ganzen niet uit de weg. Terwijl lage ganzendichtheden misschien helemaal niet slecht zijn voor grasland, en zelfs voor wintertarwe, geven grote

dichthden natuurlijk schade en die moet worden vergoed. Het is moeilijk om daarbij over maximale aantallen te spreken, de gevolgen van afschieten kan bij ganzen die levenslange paar- en familiebanden hebben dramatische gevolgen aannemen, en de zwakste schakel in de overlevingsketen van deze internationale soorten kan snel, van jaar tot jaar wisselen.

fig.7

GESCHIEDENIS & TOEKOMST VAN WATERWEGEN IN DUURSWOLD

Op dinsdagavond 7 december 2004 organiseerde de Werkgroep Natuur en Landschap Duurswold een speciale thema-avond "Geschiedenis en toekomst van Water in Duurswold", in de Ruitenvelder in Froombosch. Ter gelegenheid van haar tienjarig bestaan had de werkgroep deze met ruim honderd toehoorders goed bezochte avond opgezet, in samenwerking met de drie historische verenigingen van

Duurswold. De grote rol die water en waterwegen in ons gebied hadden en hebben werden toegelicht in een vijftal korte maar rijk geïllustreerde bijdragen.

De nestor van onze Duurswoldse geschiedschrijving, de heer Hartenhof uit Slochteren, opende de avond en nam ons mee naar de oorsprong van het oude fivellandschap. Land en water typeerde hij als eeuwige compagnons, ook in Duurswold, en in rake streken schilderde de heer Hartenhof de geschiedenis van oude natuurlijke en gegraven waterlopen, tot en met de geschiedenis van het Slochterdiep.

Henk Nieborg uit Scharmer liet ons zien hoe de vele functies van waterlopen terug te lezen zijn in ons gebied, bijvoorbeeld als bescherming van woonsteden, borgen en kerken, waterafvoer en transportwegen. Vaak zijn er in het landschap nog slechts schamele resten terug te vinden van oeroude waterlopen zoals Kleislout en Kloosterwijk.

Ruud Drent vertelde over de inspanningen om het sluisje van de Haansvaart te behouden, een monument van privaat ondernemingschap dat tot nu toe nog geen beschermde status heeft verkregen.

Conservator Hendrik Hachmer, van het veenkoloniaal museum, besteedde aandacht aan transport over het water, kraakte diverse harde noten over nieuwe natuur en de romantiek van vervallen sluisjes, en vertelde en passant zijn ademloze gehoor veel wetenswaardigs over turfwinning en de werkomstandigheden van schippersfamilies. En wee degene die na zijn verhaal nog over een turfschip durft te praten.

Menno Gerkema, voorzitter van de Werkgroep, vertelde tenslotte over de inpassingen van de landinrichtingen Midden Groningen en Meerstad in het landschap.

Vooralsnog lijkt het erop dat in Midden Groningen met meer respect voor de oeroude landschapsgeschiedenis is omgegaan (al was het volgens Hartenhof hier en daar soms kantje boord), dan wat de schetsmatige plannen in Meerstad suggereren. Er is daar gebrek aan kennis bij de plannenmakers, dat lijkt wel duidelijk. Mede daarom wordt er nu een uitgave overwogen van een bundeling van de verhalen van deze al met al geslaagde en enthousiast ontvangen avond.

Excursie 27.11.04: Nieuwe natuurinrichting in Woudbloem: Scald ae, Scaldmeer, een oeverwal, een vistrap en nog veel meer

Zevenentwintig deelnemers scharen zich rond opzichter Hein Kuiper op de koude maar stralende ochtend van 27 november, terwijl koppels kolganzen en smienten overvliegen en een grote bonte specht over de Slochter ae scheert en vlakbij in een boom neerstrijkt.

Vanaf de zijweg langs de Slochter ae gaat het over de nieuwe dijk langs de oever van de Scald ae. Scald ae? Ja, dat is de naam van de nieuwe bypass die er voor zorgt dat het hoogwaardige water vanuit de Slochter ae armen doorloopt naar het nieuwe natuurgebied van Woudbloem, en later ook naar het nog aan te leggen Dannemeergebied, aan de noordkant van het Slochterdiep. Terwijl we uitkijken over de net uitgegraven drasse stukken, met aalscholvers en knobbelzwanen legt Hein Kuipers uit hoe het zit met de dijken rond het natuurgebied. Vanwege de hogere waterstand in het natuurgebied moet er van het waterschap een dijk van een meter hoogte omheen. Omdat op korte termijn te verwachten is dat de daarvoor gebruikte venige grond zou inklinking, moest er ook nog een extra kwart bovenop. Maar dat zal dus niet van lange duur zijn.

Via de nieuwe brug over de Scald ae lopen we door nog slibbig land langs het grotere waterstuk dat Scaldmeer gedoopt is. Wolken

kievieten in de lucht, nu nog op weg naar Afrika? Een ree schiet weg, onze inmiddels alweer vertrouwde exoten de nijlganzen drijven op het water tussen de oude stobben die bij het graven tevoorschijn zijn gekomen. Een vlucht grauwe ganzen komt over, en een buizerd vliegt vlak voor ons op.

Via een ware slibbaan, dat wordt allemaal beter als het ingezaaide gras wat uit kan groeien, komen we langszij de Hooilandsweg weer op de dijk, en vervolgens langs de Veenweg. In dit noordelijk stuk is het de bedoeling om door jaarrondbegrazing met shetlandponies de vegetatie in toom te houden, in de zomer geassisteerd door jongvee. Aan de zuidkant van de Slochter aeweg overweegt de agrarische natuurvereniging Slochteren, die weer samen gaat werken met Staatsbosbeheer, om groningse blaarkoppen in te zetten voor het beheer. Nu zorgen schapen ervoor dat het jonge gras zich goed ontwikkelt met een wat dichtere zode.

De Slochter aeweg overstekend vervolgen we het verloop van de Scald ae zuidwaarts; hier en daar steile oevers, voor oeverwaluwen ingericht. De oevers van de Scald ae zijn afgezet met speciaal Australisch hardhout waarop stroomdraad direct kan worden vastgezet. Het vee zou de ae hier te snel dichttrappen en het is de bedoeling dat zich hier de inmiddels voor Europa unieke krabbescheervegetatie van de armen van de Slochter ae gaat vestigen tezamen met de beroemde groene glazenmaker en andere libellensoorten.

Verderop ligt er een imposant bouwwerk dat nog net niet helemaal klaar is: een brede, 16 delige vistrap die

er voor zorgt dat het verval dat er zit in de overgang van Slochter ae naar Scald ae voor vissen overwinbaar is. We zijn nu vlak bij de wel heel erg diep liggende Grote wijk, die landbouwwater afvoert. Het water voor de Scald ae zelf komt via het aquaduct over de Grote wijk uit de Slochter ae.

Het landbouwwater uit de Kooipolder wordt omgeleid, en komt zo oostelijk mogelijk in de Grote wijk terecht. Het is een ingewikkelde zaak om schoon natuurwater en landbouwwater op een goede manier te scheiden. We staan nu aan het fietspad bij de hakhoutbosjes langs de Slochter ae: de sloot hier heeft een veel hogere waterstand gekregen, en oevers zijn ook wat grillig vergraven: weer nieuwe kansen voor de natuur. We bedanken Hein Kuiper met koek en bon voor zijn vakkundige begeleiding en over het fietspad lopen we nu terug naar het startpunt bij de brug bij Woudbloem. Later belt Jan Glas ons nog op, of we wel gezien hadden dat vlak achter ons een zilverreiger was neergestreken. Toch meer omkijken, een volgend keer. mpg

WEL EN WEE IN 10 JAAR NLD

Een terugblik over een periode van 10 jaar Natuur en Landschap in Duurswold maakt duidelijk dat het tempo waarin veranderingen plaatsvinden behoorlijk hoog is. Tien jaar geleden moest de landinrichting Midden Groningen nog van start gaan en was er in de streek veel weerstand tegen wat er zou kunnen gaan gebeuren in dit strategische groenproject.

Inmiddels zijn gebieden bij Tetjehorn en Kolham al weer een tijdje ingericht, loopt er een kudde Herefordkoeien van een nieuw opgerichte agrarische natuurvereniging in het natuurgebied. En zijn we alweer gewend aan het regelmatige bezoek van Iepelaars in het gebied van Scharmer en Slochter AE. Ook zijn de bestekken voor het gebied rond Woudbloem al uitgezet en in de praktijk omgezet en wordt er hard nagedacht over wat de ideale inrichting van het "Dannemeergebied" en de "Haansvaartplassen" zou kunnen zijn. Nieuwe ontwikkelingen zijn over ons heen gerold: woongebieden in de gemeente Slochteren als Borgmeren en Schatterwold, een merkwaardig onaffe boulevard aan de Schildmeeroever met wat uit de lucht gevallen recreatiewoningen, een vrij permanent bewoond park recreatiewoningen in Scharmer, golfbanen. Alleen het naaktrecreatiepark Avalon bleef vooralsnog ingepakt.

Maar dat is alles niets bij wat ons nog te wachten staat. De honger naar meer en andere woningen in Stad en direct Ommeland leidde tot de planvorming van Meerstad. Een razendsnelle ontwikkeling over een gebied zo groot als de gehele bestaande bebouwde kom van de gemeente Groningen. Daar was een duizend jaar voor nodig, nu hebben we het over een jaar of tien. Ging het eerst over 8000 woningen, inmiddels is er sprake van 10000. Hoge, aanvankelijke, ambities op het gebied van natuur en groen en een nieuw meer zo groot als het Zuidlaarder meer voor waterberging. Het betekent wel de vernietiging van het natuurgebied Harksteder Broeklanden, met beschermde bewoners als de heidekikkers, op termijn ook van een gedeelte van het Slochterdiep en een enorme toename in verkeersbewegingen. Daaroverheen komen nog weer nieuwe en zeer forse hoogwaterkanalen en nog meer waterberging in het kader van een nieuwe waterstructuurschets, een toekomstige bedreiging voor de natuurplannen van Midden Groningen.

En waar staat, in dit alles, de werkgroep Natuur en Landschap Duurswold? We dragen informatie aan, en proberen dat ook over te dragen op een gemeentelijk apparaat dat er soms ontvankelijk voor is. We

informereren onze achterban, in steeds verrassend wisselende samenstelling, en we nemen vóór en tegenstanders mee naar buiten, om ze te laten ervaren en genieten op excursies wat voort schoonheid er te ontdekken valt in Duurswold. Met veel dank aan alle medewerkers Op naar de volgende tien jaar.

Voorjaar 2004, Menno Gerkema